

THOMAS HOPOKO

HOMOSEXUALITATEA
O ABORDARE ORTODOXĂ

© **Editura Theosis**

www.theosis.ro

Comenzi: office@theosis.ro

Tel: 0359/405594, 0746/792321

Traducerea s-a efectuat după

Thomas Hopko, *Christian Faith and Same Sex Attraction - Eastern Orthodox Reflections* © 2006, Conciliar Press

© **Editura Theosis** pentru prezenta ediție - Oradea, 2009

Publicată cu permisiunea **Conciliar Press**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HOPKO, THOMAS

Homosexualitatea. O abordare ortodoxă / Thomas Hopko;
trad.: Marian Rădulescu; pref.: Mihail Neamțu. - Oradea:
Theosis, 2009

ISBN 978-973-88535-4-6

I. Rădulescu, Marian (trad.)

II. Neamțu, Mihail (pref.)

28:616.89-008.442.36

Lector: *Virgil Baidoc*

Coperta: *Dan Voinea*

Tehnoredactare: *Delia Nechita*

THOMAS HOPKO

HOMOSEXUALITATEA
O ABORDARE ORTODOXĂ

Traducere de

MARIAN RĂDULESCU

Cuvânt înainte de

MIHAIL NEAMȚU

Theosis

Oradea, 2009

Cuvânt înainte

**PROZELITISMUL HOMOEROTIC
ȘI LIMITA PRIETENIEI**

*„The expense of spirit
in a waste of shame
Is lust in action.”*

William Shakespeare
Sonetul 129

Neutralitatea modernă

La mijlocul secolului XX, ofițerii naziști au deschis porțile cuptoarelor de la Auschwitz nu doar evreilor, polonezilor, țiganilor, disidenților creștini, ci și bărbaților și femeilor presupuși sau declarați homosexuali. În mod aprioric, extrema dreaptă a decis că acești oameni, chiar dacă discreți în comportament, erau inapți pentru chemările înalte ale istoriei germane. Sunt și astăzi oameni care cred în „soluția finală” a exterminării – invocând literal episodul Sodomei, socotind că membrii acestei categorii de oameni sunt incapabili de inteligență, hărnicie sau devotament în slujirea unor cauze nobile pentru viața cetății. Totuși, istoria îi contrazice pe sceptici. De la înțeleptul Socrate (471–399 î.e.n) până la conservatorul Allan Bloom (1930-1992)¹, din timpul

¹ Un cu totul alt caz este cel al lui Michel Foucault în varianta istoriei subiective oferită de fostul amant David Macey, *The Lives of Michel Foucault*, Londra, Vintage Press, 1993.

liricei Sappho (sec. VII î.e.n) spre relaxatele scrieri ale lui Oscar Wilde (1854-1900) sau către veacul nefericitului Arthur Rimbaud (1854-1891), existența prieteniiilor homosexuale n-au împiedicat excelența artistică ori superlativul gândirii. Este totuși dificil, dacă nu cumva stupid să afirmi că fără bisexualitatea împăratului Alexandru cel Mare (356-323 î.e.n.), Mediterana și Orientul apropiat n-ar fi avut parte de cuceririle științifice ale elenismului. Homosexualitatea nici nu suprimă, dar nici nu oferă garanția civilității ori a geniului poetic, filozofic sau militar. Modernitatea occidentală a avut deci temeuri să suspende discriminarea juridică a cetățenilor cu alte preferințe sexuale decât cele ale majorității (prevăzută de faimosul articol 200 al Codului penal al României socialiste).

Stigmatizarea socială a unui homosexual *qua* homosexual nu poate găsi justificări din perspectiva unei etici care recunoaște caracterul inalienabil al libertății de asociere. Aceasta nu înseamnă că dezacordul față de practica și prozelitismul de tip homosexual nu poate fi exprimat articulat, inteligent și tăios.² În rândurile de mai jos voi încerca să răspund la câteva întrebări: (1) care este raportul public-privat în relația pe care homosexualul contemporan o întreține cu sine? (2) ce este și ce nu este prozelitism *gay & lesbian*? 3) cum poate fi înțeles discursul cultural postmodern despre homosexualitate? 4) cum reacționează sfera politicii (ministerele guvernamentale, parlamentul, etc) la provocările aduse

² Robert H. Bork, *Slouching Toward Gomorrah: Modern Liberalism and American Decline*, Regan Books, 1996.

de limbajul auto-victimizant al minorităților sexuale?
5) ce are de spus creștinismul tradițional despre această problemă și ce principii teologice subîntind punctul de vedere al Bisericii ortodoxe?

Febra postmodernității

Marcată de etosul revoluționar și de ideologia progresului, postmodernitatea contestă neutralitatea poziției modernilor. E prea puțin! Suntem chemați să recunoaștem contribuția esențială la diversitatea culturală a lumii pe care o aduc operele literare și științele sociale conduse în cheie homoerotică. Potențiale homofobii sunt denunțate pretutindeni în operele clasicilor. Dialogul fratern între Ghilgameș și Enkidu, dragostea dintre Ahile și Pericle, prietenia lui David pentru Ionatan, iubirea lui Iisus pentru apostolul Ioan – toate marile drame ale afecțiunii trebuie filtrate prin hermeneutica suspiciunii. Nicio religie cu rădăcini ancestrale – mai cu seamă religiile Cărții – nu scapă deconstrucțiilor universitare. Vaste congregații academice participă la rescrierea istoriei culturale a Occidentului, din care Platon (428-347 î.e.n.), Cicero (102-43 î.e.n) ori Sf. Pavel (†67 e.n.) ies vinovați pentru introducerea noțiunii de „păcat împotriva naturii.”³ Homosexualitatea ajunge să fie

³ Nu peste mult timp, viitori studenți ai filozofilor deconstrucției (în genul lui Michel Onfray) vor face etimologia lui Epicur (341-270 î.e.n) și, în limba română, vor crede că e vorba probabil despre pederastie. Departate de-a fi fost un apologet al plăcerilor vulgare, exhibate în stradă, filozoful din Samos a predicat – spre ciuda epigonilor săi – frugalitatea lipsită de suferință (*apo-*

descrișă nu doar ca înclinație liberă a subiectului, ci drept rezultat al unei predestinări absconse. Biologia și genetica conșură la producerea unui nou discurs în care minoritarii varsă lacrimi iar majoritățile întind batista.

Linia „idealistă” citată aici subscie unei ontologii care acceptă distincția fundamentală între nobil și abject, între sus și jos, între esențial și derizoriu, între veșnicie și lucrurile pasagere. În antichitate au existat valori mai puternice decât „identitatea sexuală” (de altfel, cel mai jos numitor comun pe care îl împărtășim cu animalele). Apartenența la familie, la un trib, la o cetate (cetățenia ateniană sau romană, de pildă), slujirea unui panteon – toate acestea deschideau un anumit tip de universalitate. Nici primii moderni n-au socotit că sexualitatea poate fi sursa unei identități subiective, socotind că resursele noastre de umanitate și dumnezeire trebuiesc căutate în altă parte.

Dincolo de bibliografia subiectului – vastă și care ar merita parcursă în altă parte – revine aceeași întrebare: există o natură umană cu o vocație aparte, pentru care omul trăiește „întru mister și revelare,” sau mai degrabă subiectul reprezintă – cu toate ale sale – un construct cultural, oricât gata să fie despachetat? Cât de departe poate avansa modernitatea în disocierea sexualității de reproducere? Ce răspuns vom oferi noilor generații de

nia), dar nu și o existență fără *pathos* (între altele, prietenia). Epicur a arătat în numeroase rânduri că o viață atinsă de plaga exceselor alungă liniștea (*ataraxia*) și aduce înapoi tulburarea și durerea. Nu întâmplător, Epicur a atras atenție unui autor ca Friedrich Nietzsche. Pentru alte detalii vezi Eugene O'Connor, *The Essential Epicurus*, Prometheus Books, New York, 1993.

copii născuți dintr-o femeie lesbiană cu donor de spermă anonim pe rol de tată?

Revoluția permanentă

Pentru că pune idealul egalității abstracte deasupra idealului libertății, socialismul preferă relativismul. De la judecăți individuale se trece la raționamente colectiviste. Imputând heterosexualilor culpa nerecunoștinței (un fapt simbolic pentru hegelienii de dreapta, dar pentru marxiștii de stânga o vină compensată numai prin lichidități financiare), activiștii curcubeului („diversity trainers”) cer egalitate în termenii discriminării pozitive (modelul fiind cel adoptat în campaniile anti-rasiale: *affirmative action*). Statul, cu alte cuvinte, trebuie să intervină mereu pentru a îndepărta pericolul (adesea imaginar) al persecuției foștilor marginali.

Un caz flagrant care indică excesul de reglementare partizană în favoarea noii ideologii îl reprezintă Marea Britanie. Cunoscută multă vreme ca spațiu privilegiat al conservatorismului (monarhie, excepționalism insular, etc.), această țară a adoptat printr-o hotărâre a Înaltei Curți de Justiție legislația privind adopția „nediscriminatorie” de copii. Începând cu anul 2002, primul-ministru Tony Blair a încurajat adopția de copii din partea *tuturor* cuplurilor înregistrate legal (ca familii sau „parteneriate”) – homosexuali și heterosexuali, deopotrivă. De ce ar mai conta diferențierea între partenerii homosexuali și cuplurile heterosexuale care adoptă copii, atunci când figura „tatălui” sau a „mamei” este perfect estompată de gesticulația ubicuă a birocratilor statali?

În 2006, așa-numitul „Equality Act” a obligat fundațiile caritabile ale Bisericii Romano-Catolice din Marea Britanie să accepte noua politică guvernamentală, fapt care contravine principiilor morale ale creștinismului tradițional (abandonate în mare parte de comunitatea anglicană). Libertățile dobândite de minoritățile sexuale restrâng libertatea religioasă.⁴

În luna aprilie 2008, dioceza din Nottingham⁵ a fost obligată să își închidă activitățile legate de adopții, fiind obligată să ia această măsură de legislația statului. Toate celelalte fundații devotate cauzei copiilor orfani din diocezele romano-catolice din Marea Britanie au fost obligate ca până la sfârșitul anului 2008 să aleagă între auto-suspendare și transformarea într-o instituție seculară. Unul din statele europene (cunoscut drept statul dădacă, *nanny state*) renunță așadar nu doar la principiile eticii creștine, ci chiar și la motivație economică pentru care a sprijinit în mod tradițional demografia pozitivă (necesară în contextul crizei pensiilor și al îmbătrânirii societății, etc.) cu ajutorul

⁴ Un alt caz îl reprezintă cazul dezbătut de Curtea supremă a Statului California, chemat să decidă asupra legitimității refuzului inseminării artificiale a unei lesbiene de către un doctor din San Diego, a cărui confesiune religioasă îi interzice asemenea practică. Despre aspectele americane ale acestei dezbateri, vezi Marc D. Stern, „Same-Sex Marriage and the Churches,” în Douglas Laycock, Anthony R. Picarello, Jr., and Robin Fretwell Wilson (eds.), *Same-Sex Marriage and Religious Liberty. Emerging Conflicts*, Rowan & Littlefield, New York, 2008, p. 1-58.

⁵ Simon Caldwell, „Gay rights law forces diocese to end adoption work,” *The Catholic Herald*, 28 Aprilie 2008.

investiției în familiile heterosexuale, pe care le-a încurajat ca celule reproducătoare.

Tot în Marea Britanie a apărut propunerea ca profesorii de liceu să nu mai folosească expresia „mamă” și „tată” (*mum and dad*) din pricina discriminării implicite. În schimb, barurile *gay & lesbian* pot primi din partea primăriilor orașelor emancipate cât mai multe licențe de funcționare în centrele istorice urbane, slujind astfel idealul multiculturalismului. Clipuri orgasmice și filme *LGBT* sunt promovate din bugetul UE în timp ce asociațiile catolice sau ortodoxe descoperă restricții serioase în lista criteriilor de eligibilitate pentru fondurile de „cultură contemporană.” La secția *miscellanea* găsim în librăria cărți pentru copii cu teme homosexuale, „un sărut public pentru diversitate,” construirea de puncte sanitare cu specific, locuri în cimitire *homo*, etc. În grădinițe și școli educația sexuală începe foarte devreme iar discursul despre Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana este suspectat de potențială homofobie. Prichindeii află că „anything goes” atâta vreme cât plăcerea este garantată. Cu sau fără perdea, în Occident se predau tehnici de masturbare și sex oral doar pentru că ele provoacă o anume satisfacție. Este stimulată precocitatea sexuală la vârste profund vulnerabile, când idila se poate transforma rapid în traumă.

Consumată odinioară într-un domeniu strict privat, homosexualitatea occidentală este acum exhibată cu ostentație într-o sferă publică unde războaiele culturale nu pot fi arbitrate decât prin decizii de ordin juridic și politic.

Politizarea intimității

După toată această gălăgie vesel-tropicală îți dorești o ploaie lungă și curățitoare. Horia-Roman Patapievici a indicat deznodământul metafizic al acestei încrâncenări: „rezultatul este nu doar că relația intimă cu sine a omului recent devine tot mai oficială, dar acesta pierde din ce în ce mai mult controlul asupra propriei interiorități.”⁶ Deși lipsit de orice simpatii pentru estetica *gay*, remarc abandonul cadrului romantic dintr-o nuvelă precum *Moarte la Veneția* de Thomas Mann (1875-1955). O miză strict subiectivă – tema, eventual, a unei reverii literare – cedează locul aventurii politice. Sloganul *gay pride* evacuează orice posibil mister al intersubiectivității.

Coregrafiile într-un stil kitsch și decadent, paradele estivale fac din „prietenia” homosexuală subiect de negociere electorală.⁷ ONG-uri vocale exercită un *lobby*

⁶ H.-R. Patapievici, *Omul recent*, Editura Humanitas, București, 2004, ediția a III-a, p. 366.

⁷ Niciodată carnavaulul *gay* nu seamănă cu manifestările sociale de tipul grevei sindicatelor, care înfățișează mereu o suferință autentică (și, într-un sens, tragică). Estetica protestului proletar propune defilarea mută, demnă, într-o costumație sumbră, cu rare excepții „mic-burghez.” În contrast, paradele *gay* încalcă ultragiază sistematic normele clasice despre „bunele moravuri,” emulând frescele pornografice din lupanariile de la Pompei sau Herculaneum. Între alte experiențe personale inavuabile legate de odiseea mea universitară, rețin puternicul șoc întregitrat în chiar centrul istoric al orașului München undeva în primăvara anului 2002. La numai câțiva pași de faimoasa catedrală *Frauenkirche* (sec. XII) din Marienplatz puteam vedea, alături de sute de alți turiști amuțiți, cupluri homosexuale încinse erotic,

intens pe lângă parlamentari și curțile de justiție pentru a obține privilegii prin apelul la precedent. State de persuasiune liberală (de ex. New York) obțin în SUA drepturi suplimentare pentru homosexuali, acestea fiind apoi revendicate cu vehemență în state cu tradiții conservatoare (de ex., Texas). În Europa, olandezii dau tonul pentru ca strigătul „la arme” să fie auzit și la gurile Dunării. În acest fel, Occidentul a ajuns să atașeze cauza homosexualității unei bătălii ideologice cu accente aproape religioase. Stânga trece cu vederea înverșunările islamiștilor, ale iranienilor, să spunem, dar sunt plini de obidă față de societățile tradițional creștine. Președintele Ahmadinejad este invitat la Columbia University pentru a i se reproșa de către studenți discriminarea anti-homosexuală din Iran, față de care situația armamentului nuclear devenise un detaliu anodin. În aceleași timp, o universitate europeană a refuzat accesul unui cleric creștin proeminent pe temeiul conservatorismului științific al acestuia din urmă. Franco Butiglione a fost concediat pentru opiniile sale private de tip catolic, în timp ce festivalurile gay primesc încurajări explicite din partea membrilor Comisiei Europene. Această „neutralitate” confirmă standardele bizare ale dublei-măsuri din mass-media occidentală: a batjocori imaginea Fecioarei într-un muzeu de artă reprezintă un act de „curaj artistic” (uneori finanțat din bugetul

ziua în amiaza mare, într-un spectacol explicit și dezgustător. Copiii timizi din preajmă, ca și părinții lor adulți priveau consternați la această desfășurare de „eliberare sexuală”, temători ca nu cumva protestul să fie catalogat drept „fascism cultural.”

public), în timp ce caricaturile făcute profetului subminează logica multiculturală.

Principiul îngăduință

Am stabilit că nu trebuie să fii *gay* pentru a primi un certificat de creativitate, după cum nici heterosexualitatea în sine nu te face virtuos. Ar fi imposibil de susținut, dintr-o perspectivă personalistă, că omul se reduce la faptele sale exterioare. Pot exista dulgheri, ingineri mecanici, profesori de latină sau medici homosexuali care nu își promovează ideologic agenda. Adoptarea unei perspective creștine nu exclude dialogul inteligent cu cei cu care se întâmplă să împărtășești un dezacord punctual. Biografia privată a lui Piotr Ilici Ceaikovski (1840-1893) nu maculează splendoarea „Spărgătorului de nuci” (op. 71) sau *Concert pentru pian nr. 1 în si bemol minor* (op. 23). Într-o judecată de alt ordin, poți să știi că un coleg sau un prieten cade sporadic în tentația relațiilor extraconjugale exprimându-ți diferendul. Nu este firesc să ascunzi aceluia om faptul că neorânduiala îi aduce vătămare sufetească, suferință și împruținare de har. Aceasta nu înseamnă însă că legăturile de ordin profesional încetează și nici faptul că o veche conversație animată de căutarea adevărului trebuie întreruptă. Sinceritatea îți impune să afirmi public lucruri adverse prozelitismului homosexual (*andromania*, după cum se exprimă *Oraacolul din Baalbek*) fără să întrerupi toate contactele cu cei care își declară public sau privat orientarea *gay*. Poți împărtăși alături de homosexualul discret valori politice sau estetice, fără ca dezacordul moral să

fie exprimat în limbajul procurorilor stalinisti. Protestul unui Ion Negoitescu față de regimul comunist nu îi cauționează faptele inavuabile relatate în *Straja Dragoșnilor*. Incongruența etică nu poate niciodată trece neobservată din rațiuni circumstanțiale.

Ce anume se afirma într-un orizont al obiectivității științifice? Mai întâi, că această „minoritate sexuală” tăgăduiește „principiul făgăduinței.” Fără întâlnirea dintre bărbat și femeie nu poți vorbi despre dăinuirea peste timp a unor idealuri, slujite prin solidaritate de zeci de generații. Pentru homosexualii religioși, figura patriarhului Avraam și arborele lui Iesei sunt pedanterii narrative perfect inutile. Prin recursul grăbit la eprubetă, ei neagă taina germinației naturale și principiul seminal al vieții celebrat în memoria poporului Israel. Fără asistența *in vitro*, lesbienele nu pot trăi, prin chiar datele firii, emoția unei sarcini ori suferința plină de bucurie a nașterii de prunci. Doar prin adopție, homosexualul, trans-sexualul ori travestitul poate ajunge tată sau bunic, mamă ori mătușă. Dacă această stilistică s-ar generaliza la scară universală, am ajunge o națiune de bastarzi iar umanitatea ar cunoaște implozia demografică înaintea crizei ecologice planetare.⁸

Pentru comunitățile care, având un ideal transcendent minimal (definit chiar în termenii continuității biologice), vor să reziste prin reproducere trecerii timpului, prozelitismul homosexual reprezintă invitația la

⁸ Hugo T. Engelhardt Jr., „Long-Term Care: The Family, Post-Modernity, and Conflicting Moral Life-Worlds,” *Journal of Medicine and Philosophy*, vol. 32 (2007) no. 5, p. 519-536.

suicid. Nu trebuie să fii nici un inginer social neo-malthusian (excesiv îngrijorat față de raportul alimentației publice și fenomenul de suprapopulare) și, nici posesorul unei conștiințe apocaliptice (mereu temător față de iminența diluviului) pentru a accepta, totuși, un asemenea exercițiu de imaginație futurologică.

Răspunsul religios

În sfârșit, creștinismul tradițional definește homosexualitatea drept sodomie (Geneza 19, 5) și socoate această practică un „păcat împotriva firii.” Pentru cititorii Torei și al Talmudului, acest „limbaj ofensator” nu poate fi surprinzător. Cartea Leviticului (18, 22) prescrie pedeapsa capitală pentru această „urâciune” – mai gravă atunci când devine prostituție cultică (Deuteronom 23, 17) – iar un comentator avizat ca Maimonides (*Yad, Issurei Bi'ah* 21.8) consideră lesbianismul o deviere sexuală demnă de flagelare.⁹ Legile lui Noe prescriu aceleași

⁹ Aceeași asprime este reflectată în legislația romană apărută în sijaul revoluției culturale orchestrate de împăratul Constantin cel Mare. Valentinian al II-lea (371-392) a condamnat pederastia prin ardererea pe rug. Edictul lui Teodosie cel Mare din 14 Mai 390 (afișat în casa romană a Minervei) încurajează tot arderea pe rug a bărbaților prostituați din Roma, angajați într-un prozelitism violent, cu eventuale conotații pedofile. *Mosaicarum et Romanarum Legum Collatio* 5.2.1 (ed. Moses Hyamson, Oxford, 1913): „Cel care din voia proprie violează (*stupraverit*) un bărbat, să fie decapitat (*capite punietur*)”; 5.3: „Iubite și scumpe Orientus, nu vom suferi ca orașul Romei, mama tuturor virtuților, să mai fie murdărit de rușinoasa efeminație a bărbaților, ori să insulte epoca întemeietorilor și împăraților, așa încât vloga conducătorilor (*conditoribus robur*) de odinioară (ai cetății) să fie înmuiată, în chip

pedepse aspre pentru un comportament socotit transgresiv, ieșit din etica relațional-complementară și logica reproductivă a firii umane. Firește, sunt mulți astăzi cei care refuză atât o teologie naturală („povestea” lui Adam și Eva), cât și ideea biblică a revelației unui Dumnezeu inserat în istoria umanității cu o chemare personală decisivă.

Dincolo de afirmarea legii naturale, afectată de tragedia căderii lui Adam, creștinismul caută soluția vindecătoare și, interpretând litera legii, invocă mereu Duhul. De la generalizările esențialiste și pedepse colective de tip iudaic se trece la conștiința individuală, adresat prin Cuvântul lui Dumnezeu în straturile cele mai fini ale sufletului său. Nu atât un neam definit pe cri-

rușinos, de-o gloată slăbănogită (*plebe tenuatum*). Demn de laudă este, deci, efortul tău (*experientia tua*) de-a curăți prin flacăra, în fața întregului popor (*spectante populo flammae vindicibus expiabit*), pe cei care au obiceiul rușinos de-a obliga un trup bărbătesc să îndure, ca niște femei, un raport sexual străin (*alieni sexus damnare patientia*), nefiind cu nimic diferiți de femei atunci când sunt luați prin surprindere – așa cum sălbăția comportamentului lor o cere – și scoși afară – este rușine să spui – din bordele de bărbați, așa încât întreaga lume să priceapă că găzduirea sufletului (în trup) bărbătesc trebuie să fie tuturor sfântă și că, cel care își murădrește propriul sex poftind un sex străin, nu va scăpa de cea mai cumplită pedeapsă (*summo supplicio*). Despre viziune juridică în Bizanțul creștin, vezi Périclès-Pierre Joannou, *La législation impériale et la christianisation de l'Empire romain* (311-476), Roma, 1972. În sfârșit, codul lui Iustinian – rareori aplicat *ad litteram* – permitea mutilarea și torturarea homosexualilor în public. Gravitatea acestor pedepse explică recurența acuzației de homosexualitate în diatribele sau polemicile personale angajate de figurile politice sau literare ale epocii.

terii etnico-religioase precise, cât inima unică a fiecărui om este pusă la testul purității. Evanghelia postulează universalitatea chemării lui Adam spre lumină și adevăr, fără să confunde păcatul (o moarte anticipată) cu păcătosul (care, până la groapă, poate relua oricând lupta cu propriile patimi). Textele pauline (Romani 1, 24-27) condamnă fără echivoc „*to arsēn eros*” din perspectiva unei teologii care vede trupul omului botezat ca „templu al Duhului Sfânt” (I Cor. 6, 9-10).

În acest punct, se mai impune o precizare. Părinții Bisericii fac adesea distincția între caracterul generic al naturii umane (*logos physeos*) chemată la comuniunea veșnică de iubire cu Dumnezeu, profilul particular al fiecărei persoane (*hypostasis*), liberă prin aceea că poartă în sine chipul divin; și, în sfârșit, actele individuale (*energeia*) ale fiecărui om, care înclină spre virtute sau fărădelege în funcție de țeluri, educație și așezare launtrică. Este un mod sofisticat, poate, de a spune că omul nu trebuie redus niciodată la faptele sale.¹⁰ Pot exista judecători, profesori sau medici cu înclinații private lipsite de orice demnitate și care refuză să promoveze orice agendă ideologică. Nici negarea, nici clamarea isterică a sexualității (care ne înrudește morfologic și filogene-

¹⁰ Arhim. Sofronie Saharov, *Viața și învățătura stareșului Siluan Athonitul*, trad. rom.: Ioan I. Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 165: „Noțiunea sfințeniei nu este etică, ci ontologică.” Vezi de asemenea afirmația lui Pavel Florenky, *Iconostasul*, trad. rom.: Boris Buzilă, Editura Anastasia, București, 1994, p. 213: „Bisericii îi este străină în cel mai înalt grad morală, iar atunci când se vorbește în limbajul bisericesc despre conduită, termenul este luat exclusiv în sens ontologic.”

tic cu animalele), ci doar transfigurarea acesteia ne face liberi. Prin hărnicia minții și lucrarea harului, pofta cărnii lasă loc dorului de Dumnezeu. Sentimentalismul este înlocuit de afectul pur, lipsit fără dedublare.

Trebuie însă chestionat falsul principiu al sincerității, atât de frecvent abuzat în postmodernitate. Expresată vulgar în termenii unei penibile întrebări – „dacă tot o faci, de ce să n-o faci în public?” – această propensiune către mizeriile „mărturisirii” iese la iveală din sacul marsupial al emisiunilor de divertisment. Onest ar fi, chipurile, „să dai totul pe față”, abandonând orice șovăială, pudoarea, sentimentul culpei sau rușinea privată.¹¹ Asemenea porniri indică o psihologie defectă, gata să transforme deciziile tinereții într-un ceasornic al morții sufletești. Or, conștiința noastră ar fi vocea unei fiare dacă n-ar conține un relief lăuntric vălurit, aspirații cuprinzătoare, voci ezitante, incertitudini fertile. Nici păcatul, nici virtutea nu ajung a doua noastră natură fără să fi traversat mai întâi deșertul îndoielilor. Pentru păcat sau virtute, pentru rugăciune sau rugăciune există întotdeauna amânare. Or, prozelitismul pederast se grăbește înainte, cântă „Go West” și promite revoluții pe plaja insorită a uitării.

Polifonia structurală a sufletului omenesc asistă căutarea de sine printr-o conversație neîntreruptă decât de

¹¹ Pentru o fenomenologie a pudorii, vezi Emmanuel Housset, *L'intelligence de la pitié*, Les Editions du Cerf, Paris, 2003, p. 69-100, cu această frumoasă definiție oferită la pagina 95: „ La pudeur est à la fois le sentiment de sa propre faiblesse devant la majesté qui inspire le respect et le courage de surmonter sa honte en s'ouvrant au repentir.”

tăcerile angoasei. Numai prin mijlocirea verbului din sau literatură, a formelor din pictură și a altor expresii artistice poate dispărea nihilismul gregar născut dintr-o politizare a conștiințelor sub marca 1968. În Occident, astăzi, trebuie să fii de acord cu tot ce scrie pe ultima agendă progresistă (drepturi la moștenire și adopție de copii pentru cuplurile homosexuale), fiind catalogat altminteri drept un „reacționar” indigest. Nici măcar sublimarea poetică a identității homosexuale nu este suficientă – ceea ce se cere, astăzi, este votul *mainstream*, suportul explicit, poza febrilă.

De ce cred că ar fi fost de preferat întotdeauna „ipocrizia duplicității” a subiectului modern în locul bufoneriei sterpe sau al bravadei chioare din plină postmodernitate? Pentru că omul îndepărtat de har și lipsit de disciplină interioară poate avea numeroase izbucniri de imaginație pornografică, dar nicio firmă nu-l va invita să-i mângălească pereții într-un delir grafic orgiastic. Prin urmare: controlul voinței, cenzura instinctelor de primă circumstanță, purificarea treptată a lexicului dorinței sunt pași indispensabili pentru cel care caută sincer rostul vieții sale sub văzduh (dincolo de rațiunea contingentă a unei existențe muritoare). Elanul homoerotic, dacă există fără să fie în chip demonic stârnit sau căutat, trebuie sublimat într-o slujire castă a prieteniei. La celălalt pol, unii dintre oamenii căsătoriți ajung să resimtă chemarea fecioriei, fără să își abandoneze însă vreodată datoriile casnice. Peste toate, războiul nevăzut se poartă cultivând tăcerea, nu exihibiționismul în fața camerelor de luat vederi.

Nu întâmplător, într-o pagină greu de uitat a Sfântului Ioan Gură de Aur, marele dascăl al Bisericii condamnă nu doar păcatul în sine, ci nesimțirea, ostentația și caracterul provocator cu care el ajunge să fie afișat în cetate, mai cu seamă în fața tinerilor necoți și naivi în privința întâmplărilor vieții. Pentru toți pedagogii care cunosc starea decadentă a vieții din campusurile universitare de astăzi (din Europa de est și până în Canada ori SUA), avertismentul arhiepiscopului din Constantinopolul secolului IV își păstrează neștirbita actualitate:

„...Tinerii îndeplinesc rolul de femei în locul femeilor. Și grozăvia nu se reduce numai la atât, se merge și mai departe, căci se săvârșește o atât de mare ticăloșie cu cea mai mare libertate și cu conștiința că nu se săvârșește niciun păcat, încât nelegiuirea a ajuns lege (νόμος γέγονεν ἡ παρανομία). Nimeni nu se teme, nimeni nu tremură, nimeni nu se rușinează (οὐδεὶς αἰσχύνεται), nimeni nu roșește; mai mult încă, se laudă și, în ochii acestor păcătoși, cei cumpătați (οἱ σωφρονοῦντες) par niște nebuni.”¹²

Cu alte cuvinte, nu atât păcatul săvârșit în dubiu, ignoranță sau remușcare este alarmant pentru viața cetății, cât mai ales mândria (*LGBT Visibility Pride*) scandalul, pompa, aroganța, tupeul și graba de-a insulta virtutea celor care iubesc fecioria și, prin urmare, își aco-

¹² Sf. Ioan Gură de Aur, *Adversus oppugnatores vitae monasticae* (PG 47, 361. 7-14), trad. rom.: pr. Dumitru Fecioru, *Apologia vieții monahale*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 266.

peră altarul minții cu vălul plin de lumină și har al Fecioarei. Prozelitismul homoerotic interzice emoția fri-cii, interogativitatea firească a conștiinței („dacă totuși greșesc?”), pornirea spre căință, lupta cu boldul cărnii, atletismul virtuții, sacralitatea proximității celuilalt, dorul de absolut și necondiționare, misterul euharistic al persoanei. Proximitatea față de pedofilie rămâne, de asemenea, alarmantă.

De ce atâta austeritate când vine vorba de religie, în general, și de creștinism, în special? De ce atâtea exigențe? Pentru că Evanghelia nutrește pentru fiecare dintre noi visul purității, la fel de greu de obținut în cazul celor *înclinați* către castitate, spre heterosexuali-tate ori pentru homosexualitate. Împărăția cerurilor ne cere pruncia inimii. Într-un anumit sens, toate păca-tele sunt împotriva naturii primordiale a omului, che-mat la comuniunea veșnică și fericită cu Dumnezeu. Ortodoxia răsăriteană nu întocmește obsesiv grade de culpabilitate, ci vizează restaurarea, vindecarea prin faptă și cuvânt, iar nu o condamnarea juridică.¹³ Liber-tatea de-a depăși instinctul animalității aparține tutu-ror oamenilor, indiferent de înclinația heterosexuală ori homosexuală.

Pentru cei care însă refuză această logică a verticali-tății va fi *imposibil* de oferit un răspuns la întrebarea

¹³ Ieromonah Savatie Baștovoi, „Cum ne uităm la homosexuali,” *Între Freud și Hristos*, ediție revizuită și adăugită, Editura Ca-thisma, București, 2008, p. 95-124, oferă acest principiu duhov-nicesc al diagnosticului duhovnicesc: „cel mai greu este să scapi nu de homosexualitate, nu de mânie, nu de zgârcenie, ci anume de patima sau păcatul care te stăpânește.”

„totuși, de ce acest rigorism?” Rămâne la fel de grea înțelegerea din perspectiva sceptic-ateu a construcției relației heterosexuale în orizontul iubirii monogame. La rigoare, din perspectiva unei rațiuni utilitare, nici refuzul poligamiei sau cel al poliandriei nu se justifică – după cum nici alte forme ancestrale de tabuizare a relațiilor între rude sau prieteni. Pentru cei care cred în revelația lui Hristos, Cel întrupat din Fecioara Maria, doar răspunsul insuflat de Duhul Sfânt trebuie căutat – iar aici autoritatea Sfințelor Scripturi și a tradiției patristice nu se negociază. Citite inteligent și fără rea intenție, izvoarele creștinismului apostolic ne arată faptul că Dumnezeu nu este homofob atacând sodomia, așa cum nu este misogin condamnând prostituția. Dumnezeu Bibliei rămâne doar gelos: nu numai pe portretul lui Dorian Gray, ci și pe oricare dintre zeii străini capabili să ne ia în posesie.

O abordare ortodoxă

Această lungă introducere vizează mai degrabă contextul cultural, politic și academic al dezbaterilor actuale despre homosexualitate. De aceste noi date ale lumii occidentale nu poate face abstracție nimeni: atât creștinii laici obligați să coabiteze într-un cadru profesional neutru cu cetățeni homosexuali pasivi sau activi, cât și preoții chemați să predice, să îndrume ori să spovedească oameni expuși la această realitate deopotrivă nouă și veche. Este neîndoios important ca, interpelat deschis în spațiul public, un creștin să poată articula un punct de vedere lipsit de inhibiție, dar necontaminat

totodată de agresivitatea fundamentalistă. Nuanțările conceptuale sau diferențierile de ordin teoretic sunt utile, dar totuși insuficiente pentru cei care caută sincer vindecarea personală de patimă. Acestora din urmă, pr. Thomas Hopko le vorbește cu multă dragoste și compasiune, bazat fiind pe înțelepciunea tradiției patristice a Bisericii Ortodoxe, dar și pe experiența pastorală a unui sacerdot născut, crescut și format pe teritoriul nord-american.

Autor de cărți teologice cuprinzând mai ales comentarii ale Sfintei Scripturi și exegeze pe marginea textelor liturgice din calendarul bisericesc, pr. Thomas Hopko a fost multă vreme decan al seminarului teologic Sf. Vladimir din Crestwood, NY. A ghidat multe generații de tineri pe calea luminoasă a sacerdoțiului, a asistat la numeroasele revoluții sexuale din SUA (între anii 1960-2000), a urmărit îndeaproape spectacolul deprimant al căderii omului prin diferite forme de păcat, adicție sau răzvrătire, fiind însă și martorul unor miraculoase întoarceri a fiilor risipitori către „casa Tatălui” (Ioan 14, 2). Vorbind despre homosexualitate, pr. Thomas Hopko nu mimează indignarea pudibondă sau răsfățul concesiv. Discursul contemporan despre „identitatea sexuală” trebuie mutat dintr-un plan secular, al purei imanențe, către sfera întrebărilor ultime: cine sunt eu în fața lui Dumnezeu? Cunoașterea de sine a omului se realizează altfel în lumina revelației lui Iisus Hristos – Fiul lui Dumnezeu. Adevărul despre noi înșine se descoperă în adâncimile nevăzute ale vieții lăuntrice – în zbuciumul inimii care traversează strâmtoarea dintre „tărâmul nea-

semănării” și limanul odihnei veșnice. Doar acolo, pe malul însořit al despătimirii, vedem că Duhul lui Dumnezeu „este pacea noastră” (Efeseni 2, 14).

Această orientare duhovnicească nu încalcă libertatea personală a omului. Pr. Hopko avertizează repetat asupra necesității consimțământului dat în orice etapă a procesului terapeutic. Aspectele psihologice ale fiecărei traiectorii biografice nu pot fi neglijate. Pentru a oferi aici un exemplu cu specific românesc, traumele înregistrate în orfelinatele de copii ale României ceaușiste (și, ulterior, în perioada tranziției) explică o parte din comportamentul de tip homosexual al multor adulți. Sunt și alte împrejurări de viață care nu justifică, dar permit situarea corectă a erorilor personale într-un anume context social. Cu totul altfel va fi tratată orientarea homosexuală consolidată pe fondul unui exhibiționism gratuit, lipsit de conștiința tragică a păcatului.

Un preot adevărat este un om al rugăciunii, al pocăinței neîncetate și al discreției. Este de neconceput, așadar, ca el să folosească limbajul meschin și vulgar al străzii (care se arată indulgentă cu fenomenul adulterului de tip heterosexual în timp ce atribuie altora apelativul stigmatizant de „poponari”). Realismul duhovnicesc, discernământul și dragostea filială nu trebuie să lipsească din conversația purtată între slujitorul altarului și un creștin atras de o persoană de același sex. Moralismul fariseic, voința de manipulare sau plăcerea preotului de-a ține predici interminabile (în locul asumării curajului de-a asculta povestea unor eșecuri repetate) – toate acestea sunt obstacole pe calea vindecării. Dezar-

cordul arătat față de patima vrăjmașă nu trebuie să se transforme într-un dispreț visceral față de taina neștiută a aceleiași persoane.

Pr. Thomas Hopko arată de ce numai o relație solidă de încredere între pacient și doctorul sufletesc poate da roade. Efectele spovedaniei, de asemenea, nu se văd neapărat peste noapte. Timpul seminței Cuvântului lui Dumnezeu diferă față de calendarul exterior al semănătorului. În sfârșit, ipocrizia religioasă este inacceptabilă și foarte ușor detectabilă mai ales în situațiile-limită pe care le presupune o mărturisire deplină a poverilor sufletești. Un penitent sincer nu va accepta niciodată îndrumarea sau predica din partea unui preot care se spovedește foarte rar și mereu incomplet – deși este titular al discursului purist, obsedat de „cristalofilie” (pr. Nicolae Steinhardt). Păcatul ne separă de bucuria comuniunii euharistice cu Hristos, dar nu interzice nimănui întoarcerea prin rugăciune către Dumnezeu. De această fină echilibristică între gândul la moarte și nădejdea învierii noastre prin Crucea lui Hristos trebuie să fie capabilă întreaga comunitate creștină – începătorii sau cei îmbunătățiți dintr-o parohie sau mănăstire. Îndepărtarea „indezirabililor” nu are temei canonic și efect duhovnicesc decât atunci când penitentul refuză sistematic terapia și alunecă halucinat pe calea prozelitismului.

O ideologie nu poate fi înfrântă prin replicile agresive ale unei alte ideologii. Ortodoxia propune o viață trăită sub binecuvântarea Duhului, iar nu un sistem închis de reglementări punitive. Din această perspectivă, pr. Thomas Hopko oferă publicului larg – îndeo-

sebi educatorilor, psihoterapeuților, medicilor, preoților și duhovnicilor – un evantai teologic de reflecții profunde și echilibrate pe o temă delicată. Departe de-a minimaliza impactul profund vătămător al pansexualismului și al dezordinii morale din civilizația occidentală post-creștină, autorul ne reamintește criteriile agapice ale adevăratei îndreptări a omului, *coram Deo*. În acest fel, pr. Thomas Hopko subscrie integral cuvintele Sf. Pavel: „ați fost chemați la libertate; numai să nu folosiți libertatea ca prilej de a sluji trupului, ci slujiți unul altuia prin iubire” (Galateni 5, 13).

✎ **Mihail Neamțu**

*Cuvântul înainte
al autorului*

CÂȚIVA PRIETENI M-AU CONVINS să nu scriu niciun cuvânt introductiv pentru cartea de față. Argumentul lor era că textul trebuie să vorbească de la sine nu doar despre convingerile mele, ci și despre intențiile și speranțele care m-au determinat să-l scriu.

Prietenii mei de la Conciliar Press m-au rugat să scriu această carte. Le mulțumesc pentru sprijinul lor atunci când, cu mintea și cu inima, simțeam că nu îi fac față. Îi mulțumesc, de asemenea, Pr. Michael Gillis pentru munca de editare a materialului elaborat pe care l-am adunat, precum și pentru sugestiile sale în vederea îmbunătățirii textului. Le mulțumesc în mod special prietenilor care au citit cartea pe când era încă în manuscris și i-au adus o serie de critici și sugestii. Se știu bine cine sunt și sunt sigur că mai știu și cât le sunt de recunoscător pentru răbdarea, onestitatea și dragostea lor. Le mulțumesc și altora care nu mă cunosc, sau mă cunosc prea puțin, dar ale căror cuvinte și scrieri pe această temă le port mereu în gând.

Aceste modeste reflecții nu sunt nici pe departe exhaustive sau definitive. Nădăjduiesc însă că vor fi de folos, spre slava lui Dumnezeu și binele fiecăruia.

✠ **Pr. Thomas Hopko**

Înălțarea Sfintei Cruci

14 septembrie 2005

CREDINȚA CREȘTINĂ ȘI HOMOSEXUALITATEA

PENTRU ORTODOXIE, CREDINȚA CREȘTINĂ este întemeiată pe o serie de convingeri despre Iisus din Nazaret. Convingerea fundamentală, pe care se bazează și în jurul căreia se învârt toate celelalte, este că Iisus e „Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui Viu”, despre care Se vorbește în Lege, Psalmi și în scrierile profetice ale lui Israel (Mat. 16:16).¹

Iisus, pentru Ortodoxie, este „Hristosul Domnului”.² Este Însuși „Cuvântul”, împreună cu Dumnezeu Tatăl și Sfântul Duh.³ Este unicul Fiul al lui Dumnezeu, Cuvântul și Chipul întrupat.⁴ Este Adevărul despre Dumnezeu, omenire, și creație.⁵ Este Lumina și Viața lumii și a fiecărei făpturi care vine în lume.⁶ Este eternul „Tao”, Calea pe care sunt chemați să meargă cu toții.⁷

¹ Scrierile Noului Testament insistă asupra faptului că Iisus Și-a propovăduit Evanghelia mesianică, Și-a săvârșit lucrarea, a fost răstignit, înviat și slăvit și a fost recunoscut drept Hristos, Domn și Dumnezeu „după scripturi [*kata tas graphas*].” Vezi Luca 24:26-27, 32, 44-47; Ioan 6:45-47; 12:16, 38-41; Fapte 13:16-40; 17:2-3, 11; 18:28; 1 Cor. 15:3-4 și altele.

² Luca 2:26; Fapte 2:22-36; Rom. 1:1-4; 2 Cor. 3:17 și altele.

³ Marcu 12:35-37; Mat. 22:41-45; Luca 21:41-44; Ioan 20:28 și altele.

⁴ Mat. 16:16; Ioan 1:1-14; 3:16; 2 Cor. 4:4; Col. 1:15; Evr. 1:3 și altele.

⁵ Ioan 14:6; Efes. 4:20 și altele.

⁶ Ioan 8:12; 9:5; 11:9-10, 25; 12:46; 14:6; 1 Ioan 1:1-7.

⁷ Ioan 14:6; Fapte 9:2. Termenul biblic *Cuvânt* și cel elenistic de *Logos* își găsesc un corespondent în cuvântul chinezesc *Tao*. Vezi

Iisus „recapitulează” istoria și Scripturile lui Israel, întreaga istorie a omenirii și toată făptura în Persoana Sa divino-umană.⁸ Este „lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat”. Este născut din Tatăl mai înainte de toți vecii și întrupat din Maria Fecioara și din Duhul Sfânt.⁹ Este peste toate, prin El și pentru El toate s-au făcut, întru El viețuiește toată făptura (Evr. 1:1–4; Ioan 1:1–18). El este „mai întâi născut decât toată făptura” și „întâiul născut din morți”, ca să fie El cel dintâi întru toate (Col. 1:15, 18). El este Fiul Omului trimis de Dumnezeu, adevăratul și ultimul Adam, „omul ceresc”.¹⁰ El este singurul și cel din urmă învățător, profet, preot, păstor, împărat și judecător al lui Dumnezeu, iar lucrarea-I mesia-

Hieromonk Damascene, *Christ the Eternal Tao* (Platina, CA: St. Herman's Brotherhood, 1999).

⁸ Recapitulare (*anakephalaiosis*) este un termen paulin și un concept folosit de Părinții Bisericii, de exemplu Sf. Irineu de Lyons. Vezi Efes. 1; Col. 1:15 ff. De asemenea, Luca 24:26–27, 32, 44–47; 1 Cor. 15:3–6; 2 Cor. 3:12–16.

⁹ Crezul niceo-constantinopolitan. Vezi John Behr, *The Way to Nicea* (Crestwood: SVS Press, 2001) and *The Nicene Faith* (Crestwood: SVS Press, 2004) pentru fundamentele scripturistice ale Ortodoxiei niceene.

¹⁰ „Fiul Omului” este un titlu mesianic pe care Iisus îl folosește cu referire la Sine în Evanghelii. Evocă, printre altele, imaginea din Daniel 7:9–14, și cea din Psalmul 110:1. Iisus se referă în mod repetat la „Fiul Omului venind pe deasupra norilor” în pasajele apocaliptice din Evangheliile sinoptice, cu precădere înaintea preoților, scribilor și prezbiterilor în timpul Patimilor sale. Marcu 12:35–37; 14:26, 62; Mat. 22:44; 24:30; 25:31; 26:63–64; Luca 21:27; 22:67–71. Vezi și Rom. 5:14; 1 Cor. 15:42–50.

nică se împlinește prin moartea Sa pe cruce.¹¹ Răstignit ca un tâlhar de rând, Iisus a fost înviat din morți de către Tatăl Său din ceruri, Care „toate le-a supus sub picioarele Lui” și l-a dat pe El „Cap Bisericii, care este Trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți” (Ef. 1:19–23).¹²

Iisus descoperă și împlinește totul despre Dumnezeu, omenire și întreaga făptură prin moartea și prin învierea Sa. El îndumnezeiește făptura prin răstignirea și prin slava Sa. Pentru Ortodoxie, Cuvântul lui Dumnezeu este întotdeauna „cuvântul Crucii” (1 Cor. 1:18).¹³ Acest cuvânt este sminteală pentru cei ce caută înțelepciunea lumii și nebunie pentru cei ce râvnesc să dobândească puterea politică. Pentru cei care cred, Hristos cel răstignit este înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu. Tot El este și dreptate, sfințire și răscumpărare de la Dumnezeu (1 Cor. 1:22–31). Într-un cuvânt, Hristosul răstignit, Care este înviat și șade de-a dreapta Tatălui, este – pentru Ortodoxie – totul pentru toți. Este

¹¹ Cuvântul ultim rostit de Iisus pe cruce, potrivit Evangheliei după Ioan, „*tetelestai* [săvârșitu-sa]” (19:30), nu vrea să ne transmită că viața Lui pământească s-a sfârșit. El s-ar tâlcui mai degrabă astfel: prin moartea Sa, toate lucrările Domnului pe pământ sunt împlinite, desăvârșite, încheiate. Dumnezeu nu mai poate descoperi, spune, arăta sau face nimic. Totul este acum încheiat, împlinit.

¹² Ps. 109:1, citat aici, este probabil cel mai citat verset vechi testamentar din scrierile Noului Testament: „Zis-a Domnul Domnului Meu: Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale”.

¹³ T. Hopko, *The Word of the Cross* [Audio CD] (Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 2005).

Dumnezeul biruitor și Domnul Care e „toate și întru toți” (*Ta panta kai en pasin Christos*).¹⁴

2

HRISTOS ȘI BISERICA

PENTRU ORTODOXIE, „ÎNTREGUL HRISTOS” nu este doar Iisus.¹⁵ „Întregul Hristos” este Iisus și Biserica Sa: Cap și trup; Împărat și popor, Păstor și turmă, Învățător și ucenici, Vița și mlădițele, Piatra din capul unghiului și templul. Și, de maximă importanță pentru sexualitatea omului – mai cu seamă pentru chestiunea iubirii dintre două persoane de același sex – „întregul Hristos” este Mirele divino-uman împreună cu Mireasa Lui – creată, răscumpărată și îndumnezeită.

Prima sintagmă folosită pentru Iisus în Evangheliile creștine este de „Mire”.¹⁶ Nu este o imagine surprin-

¹⁴ 1 Cor. 15:26–28; Col. 3:11; Ioan 20:28; și peste tot în Apocalipsă.

¹⁵ Sintagma „întregul Hristos, cap și trup” se regăsește la Fer. Augustin: „*totus Christus, caput et corpus*”, în *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 28:1, precum și în alte locuri. Vezi de asemenea Sf. Grigore de Nisa, „în multe rânduri Biserica este numită și Hristos, de către Pavel”, *Viața lui Moise*, 184; și „cel care privește Biserica Îl privește direct pe Hristos. . . . Biserica este refacerea lumii”, *Despre Cântarea Cântărilor*, Predica 13; de asemenea Sf. Ioan Gură de Aur, „Căci așa cum capul și trupul formează un om, tot astfel [apostolul Pavel] a spus că Biserica și Hristos una sunt. De aceea a numit Biserica trupul lui Hristos” *Comentariu la Epistola întâi către Corinteni*, Omilia 30.

¹⁶ Marcu 2:19; Ioan 3:29. Prăznuirea Patimilor lui Hristos în Biserica Ortodoxă începe cu imnurile „Iată, Mirele vine” și „Căma-

zătoare, de vreme ce în Biblie imaginea predominantă în care este prezentată relația lui Iahve cu Israel este aceea a iubirii conjugale. Împărăția lui Dumnezeu este înfățișată ca un praznic de nuntă. Este „cina nunții Mielului” (Apoc. 19:7–9). Biserica este „Mireasa” și „femeia” Mielului (Apoc. 21:9). „Întregul Hristos” – deja acum pentru Biserică și de-a pururi pentru toți în împărăția viitoare a lui Dumnezeu, este Iisus, Fiul lui Dumnezeu, împreună cu toți oamenii, bărbați și femei – care, prin harul credinței devin „un singur trup” și „un singur duh” cu El, fiind astfel fii și fiice dumnezeiești în Duhul Sfânt.¹⁷ Credincioșii care au „gândul lui Hristos” și Duhul lui Dumnezeu sunt, așa cum scrie Sf. Pavel, „mădu-larele lui Hristos” (1 Cor. 2:16; 6:15).

Potrivit Ortodoxiei, creștinii se unesc cu Dumnezeu și sporesc mereu în comuniunea cu El prin Hristos și Duhul Sfânt pentru că știu cât de „ticăloși și vrednici de plâns, și săraci și orbi și goi” sunt (Apoc. 3:17).¹⁸ Își

ra Ta, Mântuitorule, o văd frumos împodobită”. Slujbele liturgice din primele zile ale Săptămânii Patimilor sunt numite Slujbele Mirelui. De Paști, canonul pascal proclamă că Hristos a ieșit din mormânt „ca un Mire”.

¹⁷ Efes. 5:23–32; 1 Cor. 6:15–19; and Gal. 3:23–4:7, care include imnul procesional de la botez, ce înlocuiește Imnul întreit sfânt din Sfânta Liturghie în timpul marilor praznice ale Bisericii Ortodoxe (3:27) și de asemenea lecturile din Epistole din Liturghia de Crăciun (4:4–7). Vezi și Romani 8.

¹⁸ Se spune că Sf. Herman de Alaska le-a cerut unor marinari ruși să se îmbisericească, iar ei i-au răspuns că nu pot face aceasta deoarece sunt păcătoși. Sf. Herman le-a răspuns că a fi păcătos este singura condiție pentru a fi creștin, că numai păcătoșii sunt primiți în biserică.

recunosc nevoia disperată de mântuire și vindecare. Știu că fără Iisus sunt pierduți și fără viață. Vin la Hristos osteniți și împovărați, pentru a învăța de la Cel ce este „blând și smerit cu inima”. Își găsesc „odihnă pentru suflete” în Cel al Cărui „jug este bun” și a Cărui „povară este ușoară” (Mat. 11:28–30).¹⁹ Își arată dragostea față de El împlinindu-I poruncile, care nu sunt grele (Ioan 14:15, 21; 1 Ioan 5:3). Trăiesc cu El, murind față de lume împreună cu El, și înviați cu El la o „viață nouă”.²⁰ Își amintesc neîncetat că ei nu-și mai aparțin, ci aparțin Celui Care i-a răscumpărat prin sângele Său pentru a-i face trupul Său și Mireasa Sa.²¹

3

O EXPERIENȚĂ TRIDIMENSIONALĂ

ACESTE CONVINGERI DESPRE HRISTOS, despre toate cele în Hristos, cu care ne începem reflecțiile, se

¹⁹ Cuvântul „bun” (*chrestos*) apare în versiunea originală grecească (*blago* în slavonă). Este cuvântul folosit în Ps. 33:8, “Gustați și vedeți că *bun* este Domnul”.

²⁰ Vezi Rom. 6:2–11, lectura din Epistolă din Sfânta Liturghie Paschală ce se ține în Noaptea de Înviere și la slujba botezului din Biserica Ortodoxă. Vezi de asemenea Gal. 3:20; 6:14 și 2 Tim. 2:11–13.

²¹ 1 Cor. 6:20; 7:23; 2 Pet 2:1. Scrierile Sf. Siluan Athonitul (m. 1938) constituie o meditație simplă, frumoasă și profundă asupra ideilor din acest paragraf. Se găsesc, împreună cu lungă introducere analitică a Arhimandritului Sofronie Saharov, în *Saint Silouan the Athonite* (Essex, England: Monastery of St. John the Baptist, 1999 and Crestwood, NY: SVS Press, 2000).

bazează pe o experiență a realității formată din trei elemente inseparabile. Dacă se pierde vreunul, experiența – împreună cu viziunea realității pe care o evocă – este distrusă. Primul element: Dumnezeu a făcut toate lucrurile bune, ca expresie a dumnezeirii Sale. Al doilea: prin păcat, omul le-a stricat. Al treilea: totul este răscumpărat, sfințit și slăvit prin Hristosul răstignit și înviat.

Ortodoxii primesc această experiență întreită, dimpreună cu viziunea realității pe care o generează, în viața sacramentală a Bisericii Ortodoxe. O află mai întâi mărturisită în Biblie, unde fiecare cuvânt – cred ei – se referă la Hristosul răstignit și slăvit. O regăsesc apoi în formulările dogmatice ale sinoadelor bisericești. O au explicată în scrierile Părinților Bisericii. O ocrotesc canoanele Bisericii. O trăiesc sfinții Bisericii sub purtarea de grijă a Fecioarei Maria, Maica Domnului. O contemplă în icoane. O prăznuiesc în liturghie. Încep să o trăiască prin participarea la Sfânta Împărtășanie, după Cuvântul Domnului din Noul Testament. Se străduie să o actualizeze în viețile lor de zi cu zi prin nevoițe ascetice și rugăciune permanentă.

Experiența întreită – bunătatea creației, stricăciunea ei prin răul săvârșit de fapturne create și restaurarea și îndumnezeirea ei în Hristos – luminează toate lucrurile pentru cei care se căiesc, cred și sunt botezați în Biserica Ortodoxă.²² Această experiență îi determină pe creș-

²² *A te căi* înseamnă a-ți schimba gândul, modul de a gândi. *A crede* înseamnă a fi încredințat de ceea ce auzi și vezi. *A fi botezat* înseamnă să renunți la ideile și faptele trecute pentru a primi o

tinii dreptcredincioși să recunoască faptul că oamenii nu sunt „autonomi” în umanitatea lor, să înțeleagă că o „altă lege” (*heteros nomos*)* lucrează neconținut în mădularele lor pământești. Această „altă lege” este fie „legea Duhului de viață în Hristos Iisus”, fie „legea păcatului și a morții” (Rom. 7:23; 8:2).²³ Totodată, această experiență întreită constituie criteriul și cadrul de referință pentru toate experiențele omenești. Cercetează sentimentele personale, precum și recursul oamenilor la știință – în special la științele comportamentale, care studiază omul în starea lui păcătoasă – pentru a le desluși sensul și scopul în viața și ființa omului.

Sarcina noastră este să reflectăm asupra felului în care această experiență și viziune întru Hristos și Biserică se poate aplica iubirii și activității sexuale la care participă persoane de același sex, asupra iubirii și activității sexuale în general, așa cum sunt ele înțelese și practicate în vremea noastră, în special în America de Nord, Europa și Australia.

nouă identitate. Cei care se căiesc, cred și sunt botezați în Hristos primesc mintea Lui, se poartă în Duhul Său și se identifică cu El în toate. Vezi prima predică creștină a Apostolului Petru în ziua Cincizecimii (Fapte 2:14–42). De asemenea, Rom. 6:3–14, lectura din Epistole din cadrul Sfintei Liturghii din Sâmbăta Paștelui și din slujba botezului din Biserica Ortodoxă; Efes. 4:17–32; Col. 3:1–17.

²³ Vezi Rom. 7:21–8:30. „Legea Duhului de viață în Hristos Iisus” (Rom. 8:2) este, de asemenea, numită „Legea lui Dumnezeu” (Rom. 7:25). Sf. Pavel o mai numește „Legea lui Hristos” (Gal. 6:2). În Epistola lui Iacov este numită „legea cea desăvârșită a libertății” (Iacov 1:25).

ATRAȚIA PENTRU PERSOANELE DE ACELAȘI SEX^{24*}

FOLOSESC SINTAGMA „ATRAȚIE ÎNTRE PERSOANELE DE ACELAȘI SEX” în reflecțiile mele deoarece consider că termenul „homosexualitate”, atunci când nu este utilizat cu sens general, nu este suficient de potrivit.²⁵ Mult mai exactă și mai folositoare îmi pare expresia „atrație între persoane de același sex”, ale căror sentimente și dorințe au o varietate de cauze, forme și expresii. Mi-am propus să reflectez asupra felului în care aceste atracții și emoții față de persoane de același sex se raportează la credința creștină, așa cum este ea înțeleasă și trăită în Ortodoxie. De asemenea, în studiul de față încerc să reflectez asupra relației lor cu iubirea, așa cum este ea revelată de Dumnezeu în Iisus Hristos și în Duhul Sfânt al Bisericii.

Potrivit Bisericii Ortodoxe, toți oamenii sunt ființe cu duh, suflet și trup, create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.²⁶ Ei sunt făcuți astfel – parte bărbă-

²⁴ * Titlul original al cărții este „Credința creștină și atracția între persoanele de același sex. Reflecții ortodoxe.” Am preferat o variantă adaptată a titlului original din motive de concizie (n. ed).

²⁵ Folosesc expresia „atrație între persoane de același sex” după exemplul mișcării Courage din Biserica Romano-Catolică. Vezi Paul Scalia, “A Label that Sticks,” *First Things*, June/July 2005, No. 154, pp. 12–14.

²⁶ În prima din epistolele sale apostolice, Sf. Pavel se adresează tesalonicenilor astfel: „Însuși Dumnezeuul păcii să vă sfințească